

Рожков В.С.

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА КОРЕКЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ФОРМИ СЕКСУАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ЗА НЕВРОЗІВ У ЧОЛОВІКІВ

Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології, Одеса, Україна

Ключові слова: психотерапевтична корекція, сексуальна дезадаптація, невроз.

Комунікативна форма сексуальної дезадаптації подружньої пари, у якій чоловік страждає на невроз, є однією із найпоширеніших дезадаптивних форм сексуальної дисгармонії за даної патології. Втім, якщо методи корекції дезадаптивної поведінки чоловіка і дружини розроблені достатньо [1,2], то корекція дезадаптивних форм сексуальної поведінки, особливо за наявності неврозів, не мають висвітлення в літературі.

Метою даного дослідження була розробка методу ефективної психотерапевтичної корекції комунікативної форми сексуальної дезадаптації подружньої пари за наявності неврозу у чоловіка.

За допомогою методу системно-структурного аналізу сексуального здоров'я [3] були обстежені 113 подружніх пар із різними формами сексуальної дезадаптації, у яких чоловіки страждали на невроз (неврастенія, істерія, невроз нав'язливих станів). У 41 (36±5%) подружніх пар була виявлена комунікативна форма дезадаптації, серед них у 16 (39±8%) чоловіків – за неврастенії, у 11 (27±3%) – за істеричного неврозу і у 14 (34±8%) – за неврозу нав'язливих станів.

Отримані під час обстеження дані були покладені в основу методу корекції сексуальної дезадаптації, виявленої у подружжя.

Причиною розвитку комунікативної форми сексуальної дезадаптації може бути внутрішньо-особистісний конфлікт як в одного члена подружжя (чоловіка або жінки), так і в обох, або ж їх міжособистісний конфлікт. Психотерапевтична корекція має на меті ліквідацію причин того чи іншого конфлікту. При цьому корекція може бути спрямована як на розв'язання конкретної проблеми, так і на навчання подружжя вмінню правильно будувати спілкування й знаходити вихід із конфліктних ситуацій, що виникають.

Для корекції форми сексуальної дезадаптації подружжя за неврозу у чоловіка нами було здійснено модифікований комунікативний тренінг як головний метод її психотерапевтичної корекції.

Тренінг провадили двома етапами. Перший,

присвячений формуванню у подружжя нової, правильної установки на нормалізацію особистісних відносин, починали з отримання інформації про порушення, які мали місце у подружньої пари щодо їх спілкування, визначали рівень соціально-психологічної адаптації чоловіка і жінки й обговорювали з ними одержану інформацію. При цьому визначалося й фіксувалося їх власне оцінювання своєї комунікації. Із подружжям провадилась низка бесід і лекцій, протягом яких його знайомили з принципами правильної комунікації і основами культури спілкування. Застосовували також бібліотерапію, рекомендували пацієнтам читання науково-популярної і художньої літератури за відповідною тематикою.

На другому етапі, завданням якого було навчання подружжя реалізації установки, що впроваджувалася, тобто правильного спілкування і розв'язання конфліктів, як головний метод корекції застосовували модифіковану для нашого контингенту пацієнтів методикою «конструктивної сварки» С. Кратохвила [2]. Згідно з цією методикою чоловік і жінка у визначений час, дотримуючись певних правил, повинні були відверто виявляти свої негативні емоції, незадоволеність і критику відносно одне одного. Після цього вони переходили до самокритики і давали позитивну оцінку одне одному. Це допомагало знайти компромісне вирішення щодо спірного питання і послабити негативні емоції, що сприяло зближенню подружжя.

Свару провадили за взаємною домовленістю з приводу будь-якої критичної події, у зручній для обох час і в зручному місці. Той, хто починав свару, повинен був попередньо конкретно з'ясувати для себе, чого він (вона) бажає досягти з її допомогою. Подружжя повинно було чітко зрозуміти, що метою такої сварки є не поразка суперника, не власна «перемога», а сумісне розв'язання проблеми. При цьому слід було дотримуватися таких правил: аргументи не повинні принижувати партнера і зачіпати його уразливі місця

(наприклад, не можна висміювати фізичні недоліки одне одного); заборонялося згадувати про давні образи; не припускалися випадки проти дорогих для партнера осіб або речей, непевні дорікання загального характеру і необгрунтовані погрози (зокрема, погроза розлучення через незначний привід).

З метою полегшення проведення сварки її поділяли на три етапи, які провадили також за визначеними правилами. На початковому етапі один із членів подружжя повідомляв другого про бажання почати свару; на середньому етапі чоловік і дружина повинні були відверто говорити про те, що думають, реагувати і критикувати; на кінцевому етапі потрібно було визнати свої помилки і знайти в другому щось гарне, на цьому етапі слід було відступити самому і дати можливість для гідного відступу партнеру. Перед закінченням сварки вмикалося червоне світло, попереджуюче того, хто говорив, що у нього залишається лише декілька хвилин для того, щоб вдало закінчити виступ.

Ми рекомендували подружжю закінчувати сварку деякими елементами подружньої тактики Карнегі. Кожен із них повинен був з'ясувати для себе власні помилки і позицію другого, виявити доброзичливість і бажано – відверто попросити про перемиріння.

Крім описаної методики, ми використовували для корекції комунікативної форми сексуальної дезадаптації групову психотерапію. При цьому подружжя включалося до складу різних груп, але здебільшого групову психотерапію призначали одному із подружжя (за наявності сексуальної аверсії – тому з них, хто переживав аверсію).

Під час роботи у психотерапевтичній групі застосовували в основному метод групової дискусії – біографічної, тематичної та інтеракційної, з виходом на особисту проблему кожного члена групи. Біографічно й інтеракційно орієнтовані заняття відповідали прийнятим для групової психотерапії.

Корекцію проводили з урахуванням групової динаміки, прагнучи максимально стимулювати активність учасників. Як відомо, система зворотного зв'язку, що застосовується під час групового обговорення, дозволяє кожному учаснику групи бачити, як інші інтерпретують його поведінку. Це допомагає йому обмірковувати власні вчинки і риси, які призводять до конфлікту, а отже, і відповідним шляхом коригувати їх.

У процесі групової психотерапії ми застосовували також рольові ігри, оскільки подружжя часто пояснюють виникнення конфліктів неправильним реагуванням і характерологічними особливостями одне одного. Обговорюючи конфліктні ситуації, членам групи пропонувалося розіграти свої способи їх вирішення, а потім аналізувалися виявлені ними поведінкові навички щодо спілкування. Роль чоловіка при цьому виконував обраний із групи партнер. Конфліктну ситуацію для рольової гри обирали, виходячи з того, що її зміст повинен відповідати конкретним ситуаціям, які виникають між подружжям, і має бути значущим для пацієнта, який брав участь у рольовій грі. Розігруючи такі характерні конфлікти, учасники демонстрували властиві їм стереотипи поведінки у конфліктних ситуаціях. Одну й таку саму ситуацію розігрували декілька разів, щоб учасники рольового тренінгу мали можливість спробувати себе у різних ролях, кожен раз пропонуючи свої варіанти рішень. Ролі змінювали і таким чином, щоб кожний із подружжя розігрував не тільки свою роль, але й роль свого партнера. Під час тренінгу його учасники виступали то активними виконавцями ролей, то активними спостерігачами, максимально поринаючи у пошуки вирішення типових комунікаційних проблем, з якими їм доводилося стикатися.

Після кожної розіграної ситуації, як відмічалося вище, провадився її аналіз, щоб кожен із учасників, бачачи свою поведінку з боку, міг оцінити адекватність запропонованих рішень і впевнився в необхідності його зміни. Розігрування ситуації іншими учасниками дозволяло кожному не тільки усвідомити способи спілкування, які призводять до конфліктів, але й поширити арсенал власних засобів їх розв'язання; тим же часом воно допомагало кожному краще зрозуміти проблеми іншого і відчутти співчуття до нього.

Проведення психотерапевтичної корекції комунікативної форми сексуальної дезадаптації подружжя дало можливість відновити сексуальну гармонію у 34 із 41 подружньої пари, тобто у $83 \pm 6\%$. Отримані дані дозволяють вважати, що застосування «конструктивної сварки» і рольових ігор з наступним їх обговоренням дозволяють модифікувати типи взаємодії подружжя, змінити характер їх комунікації і, таким чином, наприкінці досягти засвоєння подружжям навичок правильного, безконфліктного спілкування.

Рожков В.С.

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧЕСКАЯ КОРРЕКЦИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ ФОРМЫ СЕКСУАЛЬНОЙ ДЕЗАДАПТАЦИИ ПРИ НЕВРОЗАХ У МУЖЧИН

Украинский НИИ медицинской реабилитации и курортологии, Одесса, Украина

У 41 супружеской пары, у которых мужья страдали неврозом, был использован модифицированный автором метод коррекции коммуникативной формы сексуальной дезадаптации.

В статье детально освещены психотерапевтические подходы, этапы проведения и методы психотерапии коммуникативной формы сексуальной дезадаптации, в особенности коммуникативного тренинга как основного метода коррекции этой формы дезадаптации супружеской пары, где муж страдал неврозом. Доказано, что предложенный автором метод коррекции позволяет модифицировать типы взаимодействия супругов, изменить характер их коммуникации и, таким образом, достигнуть усвоения супругами навыков правильного, бесконфликтного общения. Терапевтический эффект составил $83 \pm 6\%$. (Журнал психиатрии и медицинской психологии. — 1999. — № 2 (6). — С. 119-121).

Rozhkov V.S.

PSYCHOTHERAPEUTIC CORRECTION OF COMMUNICATIVE FORM OF SEXUAL DESADAPTATION AT NEUROSES IN MEN

Ukrainian Science and Research Institute of Medical Rehabilitation and Balneology, Odessa, Ukraine

Method of correction of communicative form of sexual desadaptation at neurosis in men modified by the author has been used in the study of 41 married couple.

Psychoterapeutic approaches, stages and methods of psychotherapy in communicative form of sexual desadaptation, and in particular in communicative training as the main method of correction of such form of desadaptation in a married couple with neuroses have received full coverage in the article. It has been proved that the method of correction introduced by the author gives the opportunity to modify the types of interaction of a married couple and to reach non-conflict family relationships. Therapeutic effect: $83 \pm 6\%$. (The Journal of Psychiatry and Medical Psychology. — 1999. — № 2 (6). — P. 119-121).

Література

1. Kratochvil S. Terapeuticka komunita. — Praha: Academia, 1979. — 117 s.

2. Кратохвил С. Психотерапия семейно-сексуальных дисгармоний. — Москва: Медицина, 1991. — 336 с.

3. Кришталь В.В., Гульман Б.Л. Сексология. Том 2. Клиническая сексология. Часть первая. Общая сексопатология. — Харьков: Акад. сексол. исследований, 1997. — 272 с.

Поступила в редакцию 10.03.99г.